

Rapporten All-Archeo bv 2105

Programma van maatregelen
Mechelen – Egide Walschaertstraat 3

Jef Kennis

Bornem
2024

Gemotiveerd advies

Het was tot op heden mogelijk een bureauonderzoek (projectcode: 2023I318), een landschappelijk bodemonderzoek (projectcode: 2024H7) en een eerste fase van het proefsleuvenonderzoek (2024I8) uit te voeren.

Bureauonderzoek wees uit dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er werd rekening gehouden met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Wel bestond er onduidelijkheid over de bewaringstoestand van het bodemarchief. Er waren namelijk aanwijzingen dat het terrein in het verleden genivelleerd werd of geërodeerd is. Verder blijkt uit een evaluatie van de impact van de geplande werken op het terrein dat de geplande werken mogelijk een bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen. Omwille van het archeologisch potentieel van het terrein, de onduidelijkheid omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief en de verwachte negatieve impact van de geplande werken was bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Daarop werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Er werd een beperkte variatie in de bodemopbouw vastgesteld. In de lager gelegen delen in het zuiden van het onderzoeksgebied werd plaatselijk de aanwezigheid van een Bw-horizont vastgesteld. Hier is sprake van een goede bewaring. In deze zone kent het terrein potentieel op de aanwezigheid van steentijd artefactensites en op de aanwezigheid van sporen.

Voor een groot deel van het onderzoeksgebied kunnen we besluiten dat het bodemarchief er matig bewaard gebleven is. Deze zone kent potentieel op de aanwezigheid van sporen. In het oosten, het zuidoosten en het zuidwesten is slechts sprake van een laag archeologisch potentieel omdat het terrein er afgegraven is of verstoord is bij de aanleg van kabels en leidingen.

Uit het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat een zone in het zuiden van het terrein in situ bewaard kan blijven. In een zone van ca. 15.558 m² diende wel nog een proefsleuvenonderzoek te volgen.

Een eerste fase van het proefsleuvenonderzoek werd ook al uitgevoerd. Het geeft aan dat op het terrein enkel archeologische sporen aanwezig zijn uit de nieuwe tot de nieuwste tijd, met de nadruk op de nieuwste tijd. Ze zijn voornamelijk te relateren aan het nivelleren van het terrein en de aanleg van recente verhardingen op het terrein.

De onderzochte zone is voldoende onderzocht door middel van de uitgevoerde proefsleuven. De zone van fase 1 blijkt voor een groot deel verstoord. Het potentieel op kennisvermeerdering in geval van verder onderzoek in deze zone is te gering om nuttig te zijn. Het uitgevoerde archeologische vooronderzoek kon voldoende aantonen dat er geen relevante archeologische vindplaats aanwezig is op dit deel van het terrein.

De resterende zone van ca. 11.288 m² dient wel nog onderzocht te worden aan de hand van een proefsleuvenonderzoek. Daarvoor werd een programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem opgemaakt.

3

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie hoofdstuk 2.4.4 van het verslag van resultaten.

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen dienen te worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waar ligt/lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?
- Is er mogelijkheid tot behoud *in situ* en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud *in situ* van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

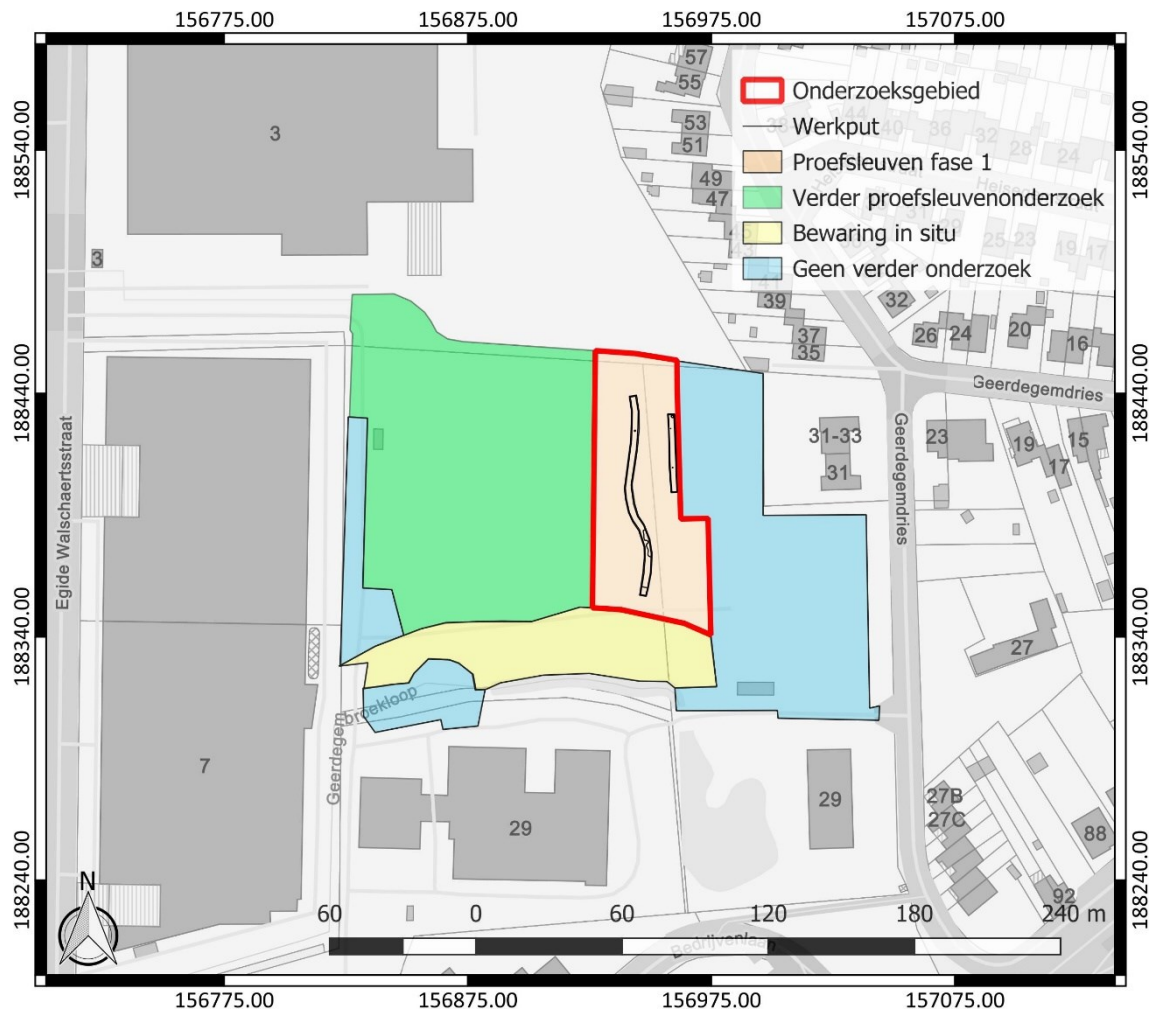
Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein verhard of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek werd reeds uitgevoerd. Daaruit blijkt dat de zones waar het bovenste relevante archeologische niveau bedreigd wordt door de geplande werken geen potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites kennen.

Een eerste fase van het proefsleuvenonderzoek werd ook al uitgevoerd. In een resterende zone met een oppervlakte van ca. 11.288 m² dient nog een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder

complexe verticale stratigrafie verwacht wordt. De onderzoekszone kan verkleind worden indien dat op basis van een voorgaande stap in het onderzoek voldoende gemotiveerd kan worden op basis van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk, hoofdstukken 5.2 en/of 5.3.

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied met aanduiding van de zone waar bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is, geprojecteerd op het GRB (www.geopunt.be)

Onderzoekstechnieken

Het bodemarchief dient onderzocht te worden totdat alle aardkundige eenheden onderzocht zijn waarin archeologische sites in primaire positie kunnen voorkomen, die relevant zijn voor de vraagstellingen van het onderzoek.

Sloop

Voor aanvang van het proefsleuvenonderzoek dient de aanwezige te slopen te verwijderen verharding opgebroken te worden. De uitbraak van verhardingen, funderingen en andere ondergrondse massieven dient te gebeuren onder begeleiding van een archeoloog.

Proefsleuvenonderzoek

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Er wordt gewerkt met continue, parallelle proefsleuven. In dat geval heeft het gebruik van 2 m brede sleuven met een tussenafstand van 15 m een hogere trefkans dan 4 m brede sleuven met een tussenafstand van 20 m.¹ De aangelegde proefsleuven dienen een breedte van 2 m te hebben.

De proefsleuven hebben een maximale tussenafstand van middelpunt tot middelpunt van 15 m. De beoogde oppervlakte die onderzocht dient te worden door middel van proefsleuven, bedraagt minimaal 10 %. Dit wordt behaald aan de hand van het vooropgestelde sleuvenplan, dat voorziet in 780 lopende m proefsleuven.

Figuur 3: Inplanting van de proefsleuven (blauw), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor een goede selectie moeten de proefsleuven aangevuld worden met kijkvensters en/of dwarssleuven. De oppervlakte hiervan bedraagt minimaal 2,5 % van het onderzoeksgebied. De zijden van de kijkvensters meten maximaal 13 x 13 m. De kijkvensters en/of dwarssleuven moeten voldoende groot zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

¹ Haneca et al. 2016, 48

De globale topografie van de omgeving van het terrein loopt af in zuidelijke richting. Het is daarom het meest aangewezen om de proefsleuven aan te leggen met een noord-zuid oriëntatie, rekening houdend met de oriëntatie van de grenzen van de zone die onderzocht dient te worden aan de hand van proefsleuven. Op die manier kan het proefsleuvenonderzoek efficiënt uitgevoerd worden.

Na uitvoering van het proefsleuvenonderzoek dient een evaluatie gemaakt te worden van de eventuele aanwezigheid van relevante archeologische sporen en een relevante archeologische vindplaats. Dit kan resulteren in een programma van maatregelen voor een opgraving. Dit houdt in het uitvoeren van veldwerk, de uitwerking van de opgravingsresultaten en indien dit aan de orde is, het uitvoeren van natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn momenteel geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Bibliografie

Haneca, K./S. Debruyne/S. Vanhoutte/A. Eryvynck, 2016: *Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie*, Brussel.